

УДК 327+339.9

Кригульська Т.Б.¹, Нілюбов О.І.²

¹канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. МТЕ-210сп НУ «Запорізька політехніка»

НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МОНЕТАРНИХ ВІДНОСИН

Економічні вчення про глобалізацію демонструють непересічну багатогранність та широту методологічних підходів і предметних акцентів. По-різному ставляться питання про саму сутність глобалізації, форми її прояву та можливості виміру, що багато в чому визначає специфіку теоретичних поглядів на глобалізацію.

Феномен глобальності ще до поширення терміну "глобалізація" почали активно досліджувати в межах доктрини сталого розвитку та засідань Римського клубу. 1970-ті роки у цьому стали своєрідним переломним моментом. Різке зростання нафтових цін та демографічний вибух у найбідніших країнах світу різко загострили питання адекватності індустріальної моделі довгостроковому доступу до обмежених ресурсів. Аналогічно перші ознаки кліматичних змін також почали фіксуватись у цей період. Висока залежність світу від енергоресурсів та залежність продовольчої безпеки від агрокліматичних умов ставить питання про те, якою мірою прогрес в економічній динаміці наближається до своїх ендегенних обмежень.

Основна проблематика торкається питань можливості підтримання довгострокового економічного зростання в контексті обмеженості природних ресурсів та невідтворюваності значної їх частки. Найбільш критично за

останніх 25 років сприймаються такі елементи системи глобальних монетарних відносин.

По-перше, це гнучкі валютні курси. На думку відомого громадського діяча, фінансиста та мецената Джорджа Сороса, перехід на систему плаваючих курсів є продовженням "ринкового фундаменталізму" та перенесенням конкуренції у сферу монетарних процесів. Із довільними коливаннями валютних курсів пов'язується глобальна нестабільність, можливості для спекуляцій, масштабні фінансові втрати від непрогнозованої зміни трендів, потужні шоки, з якими стикаються країни, що розвиваються. Пошук варіантів підвищення сталості в поведінці валютних курсів був одним із найпопулярніших напрямів досліджень у 80-х - на початку 90-х років. Проте значні успіхи багатьох країн світу у подоланні високої і нестабільної інфляції в рамках глобальної системи гнучких валютних курсів суттєво знизили інтерес до даної проблематики. Більше того, азійська криза показала, що брак гнучкості може заохочувати дестабілізацію економіки і фінансової системи, що підтвердила глобальна фінансова криза 2007-2009 р.р.;

По-друге, важливим напрямом досліджень є асиметрична система резервних активів. Конкуренція між валютами за статус резервних ведеться явно за збереження лідерства долларом США. Така закономірність зумовлюється як тривалим офіційним використанням долара в ролі резервної валюти, так і фізичним домінуванням долларового блоку. Цьому також сприяють відсутність потужної альтернативи долару та котирування цін на світових сировинних ринках у доларах. Запровадження євро поки що не справило значного впливу на статус долара, проте перспектива рівноправних позицій у глобальній економіці з долларом у єдиної європейської валюти зберігається. Поведінка процентних ставок у світі істотно залежить від того, яку політику проводить ФРС США. І хоч за останній час вплив ФРС на глобальні процентні ставки знизився, асиметричний статус долара США сприймається як несумісний із рівномірними вигодами від глобалізації для всього світу.

Досліджується також схильність до дисбалансів. Значна кількість досліджень напередодні глобальної фінансової кризи присвячена проблемам фінансових дисбалансів. Зовнішні фінансові дисбаланси у вигляді масштабних платіжних контрпозицій передбачають зростання зовнішніх зобов'язань емітента резервної валюти, який перебуває у стані дефіциту поточного рахунку та зростання зовнішніх вимог (валютних резервів) у країнах зі значними профіцитами поточного рахунку. Формування такої конфігурації впродовж тривалого часу було б неможливе без асиметричного статусу долара США та глобального підвищення попиту на валютні резерви після азійської кризи. У багатьох дослідженнях зазначається ризикованість таких процесів. Сюди зараховують також неконтрольовану поведінку

глобальної ліквідності, і занижені процентні ставки в сукупності із завищеним попитом на активи, і суб'єктивність рішень щодо валютної структури глобальних валютних резервів.

Нині зміни у відносинах між дефіцитними і профіцитними країнами розглядаються як можливий сценарій глобальної кризи. Однак, криза 2007-2009 рр. певною мірою випередила кризу глобальних монетарних відносин, привертаючи увагу до нових проблем у сфері фінансового регулювання, глобального кредитного циклу, циклічності розвитку існуючої фінансової системи.